

L'ARQUITECTURA RELIGIOSA EN GASCONHA

16 - ARTS - ARQUITECTURA E ARTS-PLASTICS

Los edificis religiós de Gasconha an plan patit au briu deus sècles.

- Per la fauta de la natura : los terratremes.
- Per la fauta deus òmes tanben : las guèrras de religion.
- La Revolucion avoc tanben sa part de demolicions quan los bens nacionaus estèn hicats en venta. En tot créder de bien har, mantuns edificis estèn arrolhats e remplaçats per d'autres mes grans e mes lèds au siècle XIXau.

LOS EDIFICIS PREROMANICS

Demòra pas gaire d'edificis religiós consacrats a las divinitats aquitanas puish romanas. Las glèisas deus prumèrs temps de la crestiantat son coneigudas per las descripcions meslèu que per los sons vestigis pr'amor qu'an deishat la plaça a edificis ulteriors. Demòran çaquejà ràstas importantas, coma la **basilica paleocrestiana de Sent Bertrand de Comenge** o tralhas dens l'aparelh, aquò's a díser la disposicion, la fòrma e las dimensions de las pèiras.

L'ART ROMANIC

A la fin deu siècle X, en Gasconha e endacòm mes, se pòt véser un gran estrambòrd de fervor religiosa, lo culte de las reliquias s'espadish e los romivatges creishen, mei que mei lo de Sent Jacme de Compostèla. Es alavetz que neish puish eshamia **l'art romanic** dens las glèisas mes tanben **las abadias** que se multiplican.

Au plan basilicau en longor succedís lo plan en crotz. Las constrentas arquitecturals permeten sonque un praube esclairament . En efet lo pes de las vòutas semicircularas de pèira exigís mурralhas espessas dab pauc d'aubridas e ahortidas per perpès deus grans.

Un deus prumèrs exemples plan conservat, pr'amor qu'a estat restaurat çaqueùà, qu'ei la glèisa **abadiau de Sent Sever (40)** d'après lo modèle lo mei prestigiós, Cluny.

L'escultura s'exprimís dens los elements arquitecturaus que son los **timpans e los capitèths**. La pintrura es presenta dens las frescas coma dens **la glèisa de Mont d'Astarac (32)** o **la capèra de Lugaut a Retjons (40)**.

Las glèisas e las abadias romanicas estón sovent remanejadas, o sovent destrusidas tà hèr la plaça a quauques edificis mes grans o mes a la mòda.

Los parçans praubes qu'avèvan pas lo de qui cau tà bastir navèras glèisas an donc guardat los sons tesours romanics coma dens las vaths pirenencas. Podèm atau mentàver **los suberbèths retaules de las vaths d'Aura e deu Loron**.

Se pòt véser un exemple significatiu de l'evolucion deus estiles dens las duas vesias que son l'esmiraglanta **basilica romanica de Sent Just de Valcabrèra** en contrabaish de **la catedrala gotica de Sent Bertrand de Comenge** pitada suu son promontòri.

Entre lo romanic e lo gothic, n'i a pas avut nada rompadura a trac : avant la perfin lo romanic adòpta los biaisses arquitecturaus navèths que son l'arc trencat e la crotzada d'ogivas e lo gothic guardarà elements deu romanic. Se pòt véser un exemple complit d'aquera mescla deus estiles dens la glèisa Sent Andrèu de Sauvatèrra de Bearn (64), qualificada «romanica-gotica »

L'ART GOTIC

Lhevat quauques exemples coma **las catedralas de Baiona o de Bordèu**, lo gothic n'a pas avut dens lo Miejorn e particularament en Gasconha l'importància e lo lustre qu'a avut dens las regions deu nòrd mès s'es espandit en seguir lo romanic.

L'emplec sistematic de la crotzada d'ogivas permet de hèr portar lo pes de las vòutas sus pielars solides e non pas sus las mурralhas. Las naus son mes hautas, los murs son aleugerits, afortits per arcabòts, e pòden ester traucats per veirèras nautas e larjas, que balhan lutz dens l'edifici.

Las frescas son remplaçadas per veiraus, coma **los de la catedrala d'Aush (32)**, òbra d'un pintre-veirèr de Sent Sever, **Arnaut de Mòlas**, que signèc son òbra en gascon.

Cèrtas, lo cap d'òbra deu gotic meridionau, que se ditz tanben tolosan, en teulas, es, tot pròche, en Lengadòc, la **basilica Sent Sernin**, mès s'es espandit suu davant de la Gasconha com ac muishan **los cloquères de Granada (31), Bèumont de Lomanha (82), Lombèrs (32), Sent Liser (09)**.

Quauquas curiositats

- **La glèisa de Daunhan a Manhan (32)** en tèrra cruda començada en 1089,
- **Lo cloquèr tòrc de Barran (32)** dab son estructura elicoïdala,
- **La tor Pèir Berland de Bordèu**, campanar, cloquèr destacat de la catedrala Sent Andrèu,
- **Lo hustatge de la la glèisa de Monenh (64)**,
- **La basilica sosterrana de Lorda.**

https://fr.wikipedia.org/wiki/Architecture_eccl%C3%A9siastique

https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89glise_%28%C3%A9difice%29

https://fr.wikipedia.org/wiki/Cath%C3%A9drale_Sainte-Marie_d'Auch

<https://blogthucydide.wordpress.com/2005/06/02/larchitecture-religieuse-romane/>

<http://fresques.ina.fr/landes/landes.html>

http://www.persee.fr/doc/anami_0003-4398_1954_num_66_25_5976 (l'architecture religieuse du diocèse d'Auch)

FRISA CRONOLOGICA

LEXIC

CATEDRALA

glèisa qu'ei lo sieti de l'avesque deu diocèsi

BASILICA

glèisa importanta aenorada peu papa o que guarda ua reliquia venerada

ABADIA

mongeria dirigida per un pair abat

NAU

partida centrala d'ua glèisa on se tenguen los fidèus

CROTZADA

nau traversera que balha a la glèisa un plan en crotz

CÒR

partida de la glèisa reservada au clergat on se tròba l'autar

QUESTIONS

1. Quina ei la particularitat de la tor Pèir Berland a Bordèu ?
2. Quin estile arquitecturau permet de bastir las naus las mes hauas ?
3. Dens quina partida d'ua glèisa se trobava l'autar ?
4. Quina ei la particularitat deu cloquèr de Barran ?

ACTIVITATS

Completa lo tèxte ací devath

A l'Edat mejana dens l'arqitectura religiosa, l'art _____ 1 _____ veng après l'art _____ 2 _____.

Las murrallhas de las glèisas romanicas sont ahortidas per _____ 3 _____, e los murs de las glèisas goticas per _____ 4 _____. Las glèisas _____ 5 _____ an petitas frinestas e son gaire esclairadas. Las glèisas _____ 6 _____ son esclairadas par veirèras hauas e larjas.

Erasmus+

CE PROJET A ÉTÉ FINANÇÉ AVEC LE SOUTIEN DE LA COMMISSION EUROPÉENNE

ACPPG

Editions ACPPG